

اسلام، بهداشت و محیط زیست

نویسندگان:

مهندس نقی زمانی

دکتر ابوالقاسم یرحانی

دکتر محمد رضا محمودی

سرشناسه	زمانی، نقی، ۱۳۵۰-
عنوان و نام پدیدآور	اسلام، بهداشت و محیط زیست/نویسندگان نقی زمانی، ابوالقاسم میرحسینی، محمدرضا محمودی صدر.
مشخصات نشر	یزد: نیکوروش، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	ص: ۱۷۶.
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۹۹۱۹-۲۶-۰
وضعیت فهرست نویسی	فیبا
موضوع	حفاظت محیط زیست - جنبه‌های مذهبی - اسلام
موضوع	Environmental protection - Religious aspects - Islam
موضوع	حفاظت محیط زیست - جنبه‌های قرآنی
موضوع	Environmental protection - Qur'anic teaching
موضوع	اسلام و بهداشت
موضوع	Islamic hygiene
شناسه افزوده	میرحسینی، سیدابوالقاسم، ۱۳۴۹-
شناسه افزوده	محمدرضا، ۱۳۵۰
رده بندی کنگره	۱۳۰/۳۰۲
رده بندی دیویی	۳۷۰.۸۳
شماره کتابشناسی ملی	۹۹۰۱۰
شماره مجوز	۳۷۱-۹۸

اسلام، بهداشت و محیط زیست

نویسندگان: مهندس نقی زمانی، دکتر ابوالقاسم میرحسینی، دکتر محمد رضا محمودی صدر

ناشر: نیکوروش

چاپخانه: عتروت

صحافی: رکن الدین

صفحه آرایشی: دفتر آکادمیک

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۹

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۴۰۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۹۱۹-۲۶-۰

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است.

یزد - خیابان امام خمینی - جنب کوچه برخوردار - انتشارات نیکوروش - ۳۶۳۶۴۶۹۹

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱۲	پیش گفتار.....
۱۵	فصل نخست: کلیات
۱۶	۱- ضرورت بحث از محیط زیست.....
۱۸	۲- جنبه‌های گوناگون بحران محیط زیست.....
۲۰	۳- تصویر کل از وضعیت محیط زیست جهان.....
۲۴	۴- روز جهانی محیط زیست.....
۲۴	۵- مفهوم شناسی.....
۲۵	الف) محیط طبیعی.....
۲۶	ب) محیط اجتماعی.....
۲۶	ج) محیط زیستی و توارث.....
۲۷	د) محیط فرهنگی (عقیدتی).....
۲۹	فصل دوم: بهداشت در اسلام
۳۷	اهمیت بهداشت در اسلام.....
۳۸	فلسفه احکام.....
۳۹	پیشگیری قبل از درمان.....
۴۰	چند حدیث پزشکی.....
۴۳	سلامتی و حفظ تندرستی در اسلام.....
۴۳	بهداشت فردی.....
۴۳	بهداشت پوست بدن.....
۴۴	بهداشت دهان و دندان.....
۴۵	بهداشت از دیدگاه قرآن.....
۴۵	بهداشت بدن از نظر قرآن.....

- ۴۶ طب و بهداشت در احادیث.....
- ۴۷ بهداشت روانی در اسلام.....
- ۴۷ معیارهای بیماری و سلامت روانی در مکتب اسلام.....
- ۴۸ نقش مذهب در بهداشت روانی.....
- ۴۹ نقش مذهب در پیشگیری از بیماری‌های روانی.....
- ۵۰ رهنمودهای قرآنی برای تسکین و درمان بیماری‌های روانی.....
- ۵۱ وراثت و بیماری روانی.....
- ۵۲ نظام بهداشت و سلامت در اسلام.....
- ۵۳ تعریف سلامت.....
- ۵۴ تعریف بهداشت.....
- ۵۴ مبانی نظام بهداشت و سلامتی در اسلام.....
- ۵۴ الف) بناگذاری نظام سلامتی و بهداشت فطرت انسان.....
- ۵۵ ب) ارتباط مسئولیت همگانی در اسلام با بهداشت.....
- ۵۶ ج) اصل تقدم مصلحت عمومی بر منافع شخص.....
- ۵۶ د) اصل تکلیف.....
- ۵۷ ح) ایمان بزرگ‌ترین انگیزه حفظ سلامتی و رعایت بهداشت.....
- ۵۸ ه) جامعیت نظام بهداشتی و سلامتی در اسلام.....
- ۵۸ اهداف نظام بهداشت و سلامتی در اسلام.....
- ۵۸ ۱- قرب الهی بزرگ‌ترین هدف نظام سلامت و بهداشت در اسلام.....
- ۵۹ ۲- بهره‌مندی از نعمت‌های الهی و ارتباط آن با بهداشت و سلامتی.....
- ۶۰ ۳- دوستی خدا.....
- ۶۰ ۴- رستگاری در روز قیامت.....
- ۶۱ روش‌های تأمین بهداشت و سلامتی اسلام.....
- ۶۱ اول: بخش روانی.....

۶۱	۱- روش های شناختی.....
۶۲	۲- روش های رفتاری.....
۶۳	۳- روش های معنوی - عاطفی.....
۶۴	دوم: بخش جسمانی.....
۶۵	الف) روش های عام.....
۶۵	۱- اصل پیشگیری بهتر از درمان.....
۶۵	۲- اصل رعایت اعتدال در امور.....
۶۶	ب) اصول و قواعد خاص.....
۶۶	۱- قاعده طهارت.....
۶۷	۲- اصالت برائت.....
۶۷	۳- حکم عقل به قبح نمانده عقاب بدون بیان.....
۶۸	۴- اصالة الحلیة (حلال بودن - بزمه).....
۶۹	۵- قاعده نفی عسر و حرج.....
۷۰	۶- قاعده لا ضرر و لا ضرار و اضطرار.....
۷۱	ابعاد نظام بهداشت و سلامتی در اسلام.....
۷۱	۱- بهداشت تغذیه.....
۷۴	۲- بهداشت و سلامتی فردی.....
۷۵	۳- بهداشت و سلامتی محیط و جامعه.....
۷۷	۴- بهداشت و سلامتی جنسی.....
۷۷	۵- بهداشت و سلامتی روان.....
۸۱	فصل سوم: جایگاه محیط زیست در اسلام
۸۲	دیدگاه اسلام درباره محیط زیست.....
۸۵	جلوه های مهم محیط زیست.....
۸۵	الف) آب.....

۱۸۹	یک - خاک، برآورنده نیازهای بشر
۹۱	دو- معجزه خاک و خلقت آدم
۹۲	سه - طهارت خاک
۹۵	ج) کوه
۹۸	د) جنگل و مرتع
۱۰۰	دو- نقش جنگل ها و مرتع ها در زندگی انسان
۱۰۲	سه - فضیلت درخت کاری در روایات
۱۰۵	چهار- بهسازی شیوه‌ها، درخت کاری
۱۰۷	پنج - وجوب آبیاری درختان
۱۰۸	شش - سیره پیشوایان معصوم (ع) در درخت کاری
۱۱۰	هفت - جایگاه مرتع در قرآن
۱۱۴	هشت - کاربردهای مرتع
۱۱۵	نه - احکام فقهی و حقوقی جنگل و مرتع
۱۱۸	ها) حیوانات
۱۲۱	دو- بهداشت محل نگه داری حیوانات
۱۲۲	و) آسمان
۱۲۳	ز) خورشید و ستارگان
۱۲۳	یک - خورشید؛ مشعل فروزان حیات
۱۲۴	دو- فایده‌های ستارگان
۱۲۵	ح) باد و باران
۱۲۵	یک - نقش باد
۱۲۸	دو- فواید باران
۱۳۱	فصل چهارم: حفاظت از محیط زیست از نظر اسلام
۱۳۲	الف) ضرورت پاسداری از محیط زیست

پیش گفتار:

محیط زیست پاک، آب و هوای سالم و زمین بارور، از جمله نعمت‌های بزرگ الهی هستند که متأسفانه، روزبه روز، بخش زیادی از آنها در این کره خاکی از بین می‌رود. بدین ترتیب، کمبود منابع آبی، آلودگی آب و هوا و تخریب جنگل‌ها، گرفتاری‌هایی را برای دنیای امروز به وجود آورده است. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

فساد، خشکی و دریا به دلیل کارهایی که مردم انجام داده اند، آشکار شده است. خداوند می‌خواهد نتیجه بعضی از اعمالشان را به آنان بچشاند، شاید (به سوی حق) بازگردند. روم (۴۱)

از این آیه چنین استنباط می‌شود که رفتار نادرست انسان سبب شده است خشکی و دریا به فساد کشیده شوند و این هشدار برای اوست؛ یعنی ای بشر! به هوش باش و راه درست را برگزین و آن چنان پیش برو که آسیب و فساد ایجاد نشود.

امروزه، باقی ماندن محیط زیست سالم رری کره زمین، به صورت نگرانی جدی درآمده است. این بحران، چهره جهان را تغییر داده است. راه‌های دگرگونی، هر روز بیشتر آشکار و سبب دلهره‌ای بزرگ تر می‌شود. در این راستا، مسئله زمان ملل متحد، فعالیت گسترده‌ای را با ابعاد سیاسی، فرهنگی و اجتماعی، به صورت کارش انجام داده اند.

آیا در شریعت اسلام که دینی جامع و کامل است، احکام و قواعدی وجود دارد که بیان‌کننده شیوه‌های درست استفاده انسان از طبیعت و دیگر موهبت‌های الهی باشد؟ تعبیر اسلام از بهره‌برداری نابجا و بی‌رویه انسان از طبیعت و موهبت‌های خداداد چیست؟ شریعت اسلام، برای حفاظت از محیط زیست و پایداری آن، چه راهکارهایی دارد؟ راه‌های مبارزه با آلاینده‌های طبیعت و محیط زیست چیست؟ دیدگاه‌های اسلام درباره اخلاق زیست

محیطی چیست؟

انسان نیازمند اصولی است که ناظر بر آرمان‌های اخلاقی باشد و در عین حال، توسعه و رفاه مادی را نیز دربرگیرد. چنین اصولی نمی‌تواند به دست فرد یا افرادی هرچند ماهر و متخصص، به صورت شایسته پدید آید، مگر آنکه آن را به منبعی فراسوی طبیعت وصل کنیم.

در این کتاب موضوع‌های مختلف محیط زیست، از نظر علمی و شریعت اسلام، در حد توان، مطرح و بررسی می‌شود. اصلی‌ترین منبع اعتقادی مسلمانان، قرآن کریم و سپس منابع روایی پیشوایان معصوم (ع) است. از این رو، در بیشتر موارد، به قرآن کریم^۱ روایت‌های برگرفته از منابع اصلی فقه امامیه و در برخی موارد، به منابع روایی اهل سنت استناد خواهد شد.

اهمیت این کتاب در آن است که خواننده با خواندن آن متوجه خواهد شد پیش از آنکه دانشمندان غربی به مسائل مختلف زیست محیطی بپردازند، دین اسلام، قرن‌ها پیش‌تر، به این امر توجه داشته و آن را به طور کامل بیان کرده است.

این اثر، پژوهشی است درباره «اسلام و محیط زیست» که در شش فصل تنظیم شده است: فصل اول در بیان کلیات است. در این فصل، ضرورت بحث از محیط زیست، بحران محیط زیست در جهان امروز، مفهوم محیط زیست و انواع آن بیان خواهد شد. در فصل دوم، ضمن برشمردن جلوه‌های مهم محیط زیست، از اهمیت اسلام و محیط زیست بحث می‌شود. فصل سوم درباره تأثیر محیط زیست سالم بر موجودات، اعم از انسان و حیوان بحث می‌کند. در فصل چهارم از عوامل آلودگی و تخریب محیط زیست بحث می‌شود. البته مبنای تمام این بحث‌ها، دیدگاه اسلام است. فصل پنجم درباره حفاظت از محیط

^۱ - در قرآن کریم، حدود پانصد آیه مشابه وجود دارد که درباره محیط زیست و چگونگی برخورد انسان‌ها با آن است.

زیست، نقش دین در سلامت محیط زیست، پرورش اخلاق زیست محیطی و بیان راهکارهای حفاظت از محیط زیست، سخن می گوید. فصل ششم با عنوان همراه با برنامه سازان به نقش صدا و سیما در فرهنگ سازی حفاظت و بهره گیری از «محیط زیست»؛ راهکارهای پرداختن به موضوع «محیط زیست» در صدا و سیما و بیان برخی موضوعهای مفید برای برنامه سازی می پردازد.